

Mercosur-handelskansen wegen niet op

De ondertekening van het vrijhandelsverdrag tussen de Zuid-Amerikaanse Mercosur-landen en de EU roept heftige reacties op in de landbouwsector, die vreest voor oneerlijke concurrentie. Meer Zuid-Amerikaans vlees zal de Europese markt verstoren. De zuivelsector ziet juist (beperkte) mogelijkheden.

TEKST JEROM ROZENDAAL

Eind vorige maand sloot de Europese Unie een vrijhandelsverdrag af met een handelsblok van vier Zuid-Amerikaanse landen: Brazilië, Argentinië, Uruguay en Paraguay. Deze vier landen maken deel uit van het Mercosur-handelsblok. Het handelsakkoord is het resultaat van maar liefst twintig jaar onderhandelen en moet wel nog door de lidstaten en het Europese Parlement worden goedgekeurd. De invoering zal daarna nog een aantal jaren op zich laten wachten. Na ratificatie volgt een geleidelijke invoering. De verwachting is nu dat het verdrag tegen 2028-2030 volledig van kracht kan zijn.

De extreem lange vooronderhandelingen symboliseren de gevoeligheid van het dossier. Alhoewel de Europese maakindustrie, zoals auto- en machinefabrikanten, de afzetmarkt van de Mercosur-landen met gretige ogen bekijkt, zijn veel Europese landbouwers fel gekant tegen Zuid-Amerikaanse producten. De sector vreest oneerlijke concurrentie en een tsunami van goedkope landbouwproducten, waaronder rundvlees, maar ook suiker en kippenvlees.

Beperkte mogelijkheden voor zuivelexport

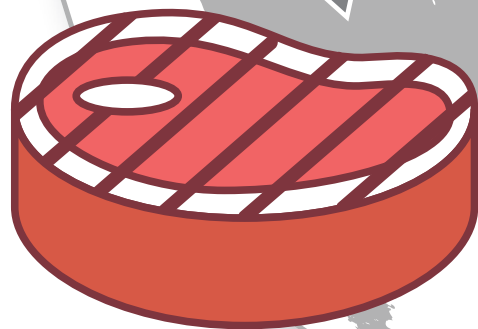
In de handelsovereenkomst worden de invoertarieven op tal van producten verlaagd of afgeschaft. Voor de zuivelindustrie heeft dit mogelijk positieve gevolgen. Goedkopere exportmogelijkheden kan leiden tot meer vraag. Met een bevolking van 263 miljoen mensen vormen de Mercosur-landen een interessant afzetgebied.

Anno 2019 is de afzet op de Latijns-Amerikaanse markt zeer beperkt. Nederland exporteerde bijvoorbeeld ter waarde van 35 miljoen euro aan zuivelproducten naar het gebied, nog geen half procent van de totale export-

waarde van 7,7 miljard euro. 'De Zuid-Amerikaanse landen stellen zich zeer beschermend op ten aanzien van de zuivel, omdat Argentinië en Uruguay zelf een zuiveloverschot hebben', verklaart Klaas Johan Osinga van land- en tuinbouworganisatie LTO.

Volgens het handelsverdrag mogen zuivelproducten tegen een nultarief ingevoerd worden, maar er worden

ZUIVEL
45.000 ton

verdrag: tegen bedreiging

RUNDVLEES
99.000 ton

wel contingenten (quota) ingesteld. 45.000 ton aan zuivelproducten mag tariefvrij de grens met Zuid-Amerika over, maximaal 30.000 ton kaas, 10.000 ton magere melkpoeder en 5.000 ton babymelkpoeder. 'Elke extra afzet is meegenomen en hier liggen zeker kansen voor onze hoogwaardige producten', aldus Osinga, die wel kanttekeningen plaatst. 'De contingenten

Cijfers rondom de deal

Voor de rundveehouderij zijn de volgende getallen in het handelsverdrag relevant:

Zuivel van Europa naar Mercosur-landen

- 30.000 ton kaas. De huidige EU-kaasproductie is 10 miljoen ton. De huidige kaasexport van Nederland naar Mercosur-landen is 1.700 ton (gegevens LTO).
- 10.000 ton mageremelkpoeder.
- 5.000 ton babymelkpoeder.

Vlees van Mercosur-landen naar Europa

- 99.000 ton rundvlees van Zuid-Amerika naar Europa tegen een verlaagd tarief van 7,5 procent. De huidige EU-vleesproductie is rond de 8 miljoen ton.

ten zijn zeer laag, als je ze vergelijkt met die in het CETA-handelsverdrag tussen Europa en Canada. Daar ligt ons contingent voor kaas op 17.000 ton. Gezien het bewonersaantal van Canada van 37 miljoen is dat relatief veel meer.'

Osinga meent dan de beschermende houding van vooral Uruguay en Paraguay een belangrijke rol heeft gespeeld in de onderhandelingen en de totstandkoming van de lage quota. 'Omdat zij netto-exporteur zijn, zitten ze niet te wachten op Europese zuivelproducten. Aan de andere kant willen ze wel meer vlees naar Europa exporteren.'

Nederlandse kaasboeren in pole position

De zuivelindustrie is gematigd tevreden, maar wacht op details over de praktische invoering. 'Wij hadden op dubbele aantallen gehoopt, maar dit is beter dan niets', aldus Alexander Anton van de Europese zuivelorganisatie EDA. 'Het is vooral ook een welkome aanvulling op de diversificatie van ons exportportfolio. Het is belangrijk om niet van één exportmarkt afhankelijk te zijn. Maar in het licht van de totale Europese kaasproductie van tien miljoen ton is het natuurlijk niet veel.'

Anton constateert dat voornamelijk Brazilië, met 220 miljoen inwoners het grootste Mercosur-land, vragende partij is. Daar liggen volgens hem theoretisch dan ook de mogelijkheden en Nederlandse kaasboeren zijn volgens hem in het voordeel. 'Brazilië importeert jaarlijks 30.000 ton kaas, de helft komt uit Argentinië, een kwart uit Uruguay. Exporteur nummer drie is Nederland met 1500 ton. Nederland ligt hierdoor in pole position als het om Europese export gaat naar de Mercosur-landen.'

De lage exportzuivelquota zijn niet het grootste bezwaar van LTO en andere belangenorganisaties. 'Een verdrag

Klaas Johan Osinga van LTO: **‘De Europese commissie benadrukt dat de Europese kwaliteitsstandaard leidend zal zijn, maar in hoeverre is daar toezicht op?’**

*Nog meer vlees
van Braziliaanse
nelorekoeien
mag naar de EU*

moet een juiste balans zijn tussen offensieve en defensieve belangen. Dat is in het geval van het vrijhandelsakkoord met de Mercosur-landen niet het geval’, vindt Osinga. Europese landbouworganisaties zijn eensgezind in hun standpunt dat het handelsverdrag negatief uitpakt voor de Europese landbouw in zijn geheel. Osinga: ‘Al heb je in ieder akkoord winnaars en verliezers.’

Voor de import van goedkoop Zuid-Amerikaans vlees houdt de Europese boeren al jaren in de ban. Ondanks de bestaande importtarieven, kan de Europese veehouder ook nu al moeilijk tippen aan de prijzen van Zuid-Amerikaans vlees, dat al ingevoerd wordt. ‘Dat komt door verschillen in schaalgrootte, goedkope arbeid en goedkoop land, minder eisen aan dierenwelzijn en meer toelatingen van gewasbeschermingsmiddelen en diergeneesmiddelen’, zegt Osinga.

Boerenprotest in Brussel

‘De Belgische vleessector staat nu al enorm onder druk en heeft al jaren te maken met zeer lage prijzen’, vertelt Hendrik Vandamme van de Belgische boerenbelangenvereniging Algemeen Boerensyndicaat (ABS). ‘En dan komt dit er nog overheen.’ Hij wijst op de desastreuze gevolgen van het pact op de Europese vleesveehouderij die vooral in de Frankrijk, Ierland en België sterk ontwikkeld is. Niet voor niets protesteerde een groepje Waalse boeren vorige week in Brussel tegen het akkoord.

De kwetsbare positie van de Europese boer is wel degelijk meegenomen in de onderhandelingen, aldus de EU. ‘Om ervoor te zorgen dat deze overeenkomst voor beide zijden een win-winsituatie oplevert, zullen wij de EU-markt uitsluitend door middel van een zorgvuldig quotabeheer voor Mercosur-landbouwproducten openstellen’, meldt Phil Hogan, Eurocommissaris voor Landbouw in een verklaring. ‘Daardoor wordt verzekerd dat er geen risico bestaat dat de EU-markt met die producten wordt

overspoeld en de landbouwers in de EU daardoor in hun bestaansmiddelen worden bedreigd.' Ook stelt de commissie een noodfonds in het vooruitzicht van 1 miljard euro als de landbouwmarkt verstoord wordt.

Oneerlijke concurrentie

In het vrijhandelspact is een quotum van 99.000 ton rundvlees vastgesteld, dat onder een verlaagd tarief van 7,5 procent Europa binnen mag. Dat is ongeveer 1,3 procent van de totale productie in Europa. Het lijkt niet veel. 'Maar het gaat om het hogere, duurder segment van het rundvlees', stelt Frans van Dongen van de Nederlandse Centrale Organisatie voor de Vleessector (COV). Landbouworganisaties nemen geen genoegen met de quota. Het gaat hen niet om de hoeveelheid alswel om de kwaliteit. 'Er wordt in die landen heel anders omgegaan met hygiëne en dierenwelzijn', aldus Vandamme. LTO bij monde van Osinga: 'De Europese Commissie benadrukt dat de Europese kwaliteitsstandaard leidend zal zijn, maar in hoeverre is daar toezicht op? Zie de recente salmonellaproblemen met Braziliaans vlees.' Een gevolg van afwijkende productiestandaarden zijn ook lagere productiekosten. 'In Zuid-Amerika worden gewasbeschermingsmiddelen en geneesmiddelen toegelaten die hier verboden zijn. Dit zorgt er allemaal voor dat de productiekosten er veel lager liggen. Hierdoor is er een ongelijk speelveld', aldus Vandamme. Landbouworganisaties vrezen dat het verdrag de Europese deuren openzet voor oneerlijke concurrentie.

Export kalfsvlees niet verkend in akkoord

Van Dongen van COV wil het beeld van 'onveilig, ongezond geproduceerd rundvlees' wat bijstellen. 'Er komt geen onveilig vlees uit Zuid-Amerika Europa binnen. Het vlees wordt daar op een vrij nette, mooie manier geproduceerd.'

Desondanks vindt Van Dongen het wel een draak van een akkoord. Hij lobbyt al jaren om de export van kalfsvlees naar de Mercosur-landen mogelijk te maken. Het land zit potdicht voor Europees kalfsvlees en het verdrag brengt daarin geen verandering. 'Aan de ene kant openen wij de grenzen voor hun rundvlees, maar aan de andere kant houden zij de grenzen hermetisch gesloten voor ons kalfsvlees.' Hij ziet een nichemarkt in Zuid-Amerika voor een paar duizend ton kalfsvlees. 'Kalfsvlees is populair in de Europese keukens en deze keukens is zeker ook aanwezig in Zuid-Amerika.'

Frans van Dongen van COV: 'Wij zetten de grenzen open voor Zuid-Amerikaans rundvlees, maar aan de andere kant houden zij de grenzen gesloten voor ons kalfsvlees'

Van Dongen wijst op de ongelukkige timing van het akkoord en andere gebeurtenissen op het wereldtoneel. Momenteel kijkt de vleessector namelijk vol spanning toe hoe het brexitproces zich voltrekt. De vleesindustrie kan een van de ergst getroffen sectoren van de brexit worden, meent hij. 'Twintig procent van het Ierse rundvlees wordt nu naar Engeland geëxporteerd. Dit komt dadelijk allemaal op de Europese markt', aldus Van Dongen.

Aan de ene kant dreigt daarom een afname van de export en aan de andere kant wordt de sector geconfronteerd met een mogelijke toename van Zuid-Amerikaans importvlees. Van Dongen stelt dat de huidige import van vlees uit Zuid-Amerika rond de 230.000 ton ligt, bijna 80 procent van de Europese import. 'Als hier de 99 duizend ton bijkomt, heeft het Zuid-Amerikaanse vlees dadelijk een aandeel van zo'n 4,5 procent.'

De toename van goedkoop, onder andere voorwaarden geproduceerd importvlees kan de sector missen als kiespijn. De compensatieregeling wordt door landbouworganisaties weggehoond. 'Dat is een doekje voor het bloeden' aldus Vandamme van ABS. 'Iedereen weet dat deze deal marktverstorend zal werken. Geen deal zal de EU uiteindelijk veel minder kosten.'

Geen verschil voor soja-import

In 2018 importeerde Nederland 28 miljoen ton sojaschroot uit de Mercosur-landen. Veel hiervan is bedoeld voor de wederuitvoer. De invoer van eiwitrijke gewassen is al vrijgesteld van importheffingen, aldus Osinga van LTO. Het Mercosur-akkoord gaat dus geen verschil maken met de huidige situatie. Osinga: 'Wel kan opgemerkt worden dat het Mercosur-akkoord de vier Zuid-Amerikaanse landen bindt aan het klimaatakkoord van Parijs. Dat zou in de praktijk dus moeten leiden tot duurzamere soja.'

Samenvatting

- Het vrijhandelsakkoord moet eerst nog geratificeerd worden. Hierna volgt geleidelijke invoering.
- De zuivelexport kan profiteren van het akkoord. De vastgelegde quota zijn relatief laag.
- Met name de rundvleesindustrie is gekant tegen het verdrag dat voorziet in een tariefverlaging tot 7,5 procent op 99.000 ton rundvlees.
- Belangenorganisaties protesteren vooral tegen oneerlijke concurrentie. Goedkopere arbeid, schaalgroottes en minder strenge milieueisen bij de productie resulteren in een lagere kostprijs in Zuid-Amerika.